

Dokumentnamn	Datum	Version	Utfärdat av
Miljöledning inom grupper av företag	2008-09-15	2	Teknisk Kommitté: Systemcertifiering AG3

Bakgrund

Det stora miljöengagemanget i samhället gör att allt flera företag väljer att bygga upp och införa miljöledningssystem, som sedan certifieras av certifieringsorgan.

För att underlätta för dessa verksamhetsutövare att bygga upp miljöledningssystem och att få dessa certifierade kan vissa aktiviteter genomföras gemensamt med andra företag. Således kan t.ex. företag inom samma bransch eller inom samma geografiska område exempelvis ordna utbildning ihop och skriva rutiner tillsammans. Dessa samordnade förberedelser benämns ofta felaktigt "gruppcertifiering".

SWETIC vill understryka att begreppet "gruppcertifiering" i dessa sammanhang är missvisande. Certifiering kan normalt inte göras gruppvis för olika företag. Enda tillfället när man kan samordna certifieringsprocessen är när det finns juridiska band såsom ägarskap, delägarskap eller franchising mellan de certifierade företagen/organisationerna och processen leder fram till ett gemensamt certifikat (multi-site).

Vad som gäller vid certifiering av miljöledningssystem, avseende bl.a. tidsåtgång vid certifiering är reglerat i IAF Guidelines on the application of ISO/IEC Guide 66. Dessa och andra riktlinjer finns att läsa på IAF:s hemsida; www.iaf.nu

SWETIC hänvisar även till erfarenhetsdokumentet: "En beskrivning av certifieringsprocessen för Miljöledningssystem enligt ISO 14001", daterat 2008-09-15 som bygger på gällande standarder och guidelines och som finns på Swedac's hemsida.

Syfte

SWETIC's syfte med detta erfarenhetsdokument är att:

- Beskriva vilka olika typer av grupperingar som finns idag.
- Minska risken för att det skapas felaktiga "genvägar" till certifiering på marknaden.
- Klargöra principer och beskriva vinster och risker med samordning.

Inledning

Av praktiska skäl väljer många företag att gå samman och gemensamt bygga upp miljöledningssystem, ofta med hjälp av en gemensam konsult. Genom att samverka kan företagen i ett inledande skede samordna sina utbildningsinsatser. Det är också viktigt för ett litet företag att kunna diskutera miljöfrågor med andra som är i samma "fas".

Små företag har ofta det gemensamt att beslutsvägarna inom företaget är korta och därmed är behovet av en omfattande dokumentation mindre. Det är lätt att nå ut med vad som gäller till samtliga anställda och enkla instruktioner kan placeras på strategiska platser etc. En grupp företag kan därför utgå ifrån en gemensam mall (handbok) och utifrån den bygga

Dokumentnamn	Datum	Version	Utfärdat av
Miljöledning inom grupper av företag	2008-09-15	2	Teknisk Kommitté: Systemcertifiering AG3

upp sina rutiner. Detta är förstås inte detsamma som att alla företag sedan har samma miljöledningssystem.

Miljöledningssystemet måste anpassas efter det enskilda företaget. Företagets miljöpolicy och de miljöaspekter som det enskilda företaget identifierar, miljölagstiftning etc. måste vara adekvata för verksamheten. Det är viktigt att utöver "gemensamma" miljöaspekter såsom generering av avfall, energiförbrukning och tjänsteresor även fokusera på miljöaspekter knutna till varor och tjänster som produceras av det enskilda företaget.

Om ett företag har andra ledningssystem, t.ex. ett ledningssystem för kvalitet, är det inte säkert att det är rationellt att bygga upp ett nytt system vid sidan av. Även om det tar mer tid inledningsvis kan det vara bättre att kombinera miljöledningssystemet med kvalitetsledningssystemet i den utsträckning som det är praktiskt fördelaktigt för företaget.

Implementering och intern revision

När miljöledningssystemet har upprättats gäller det för det enskilda företaget att se till att alla känner till de nya dokumenten och rutinerna så att man gemensamt kan arbeta mot de nya målen. Det är också viktigt att det enskilda företaget har möjlighet att förändra och utveckla miljöledningssystemet efter sina egna behov så att det blir det levande verktyg och stöd för verksamheten som det är tänkt att vara.

Det enskilda företaget genomför intern revision med hjälp av egen personal eller med konsulthjälp. Det finns också möjlighet att utbyta revisionstjänster inom gruppen t.ex. genom att någon eller några specialiserar sig på området. En sådan lösning sparar inte bara tid utan kan även höja kvaliteten på det egna utvecklingsarbetet.

Tredjepartsrevision och certifiering av en grupp enskilda företag

Tredjepartsrevisioner

När det gäller certifieringsorganets revision inför certifiering och vid uppföljning av certifikat (uppföljningsrevision) kan viss tid sparas på restid och inläsning av själva miljöledningssystemet eftersom uppbyggnaden är likartad. Det går däremot inte att utfärda ett certifikat till en verksamhet utan att genomföra en revision på plats. Om en revisor har att genomföra revision på många olika företag inom olika branscher är det precis som i andra sammanhang viktigt att denna revisor dels har kompetens att genomföra revision inom de olika branscherna och dels är ordentligt förberedd på det enskilda företagets verksamhet och systemlösning så att den tid som avsatts räcker till.

Bilaga 1 i IAF Guidelines on the application of ISO/IEC Guide 66 framgår hur mycket tid som bör läggas vid revision av en verksamhet. Om en verksamhet är certifierad enligt flera system kan revisionen av systemen samordnas. Revisionstiden kan då reduceras enligt vad

Dokumentnamn	Datum	Version	Utfärdat av
Miljöledning inom grupper av företag	2008-09-15	2	Teknisk Kommitté: Systemcertifiering AG3

som sägs i SWEDAC.s allmänna råd till 3-6 § i STAFS 2007:13, se www.swedac.se under rubriken föreskrifter.

Certifiering

Den från revisionen fristående utvärderingen av beslutsunderlaget inför certifieringen och certifieringsbeslutet måste göras separat för varje företag i gruppen och separat certifikat utställas med för företaget aktuell verksamhetsbeskrivning med undantag för "multi-site" verksamhet.

Uppföljning

Årlig uppföljning ska ske separat på plats för varje företag med undantag för "multi-site" verksamhet.

De vanligaste grupperingarna är:

- **Multi-site och liknande:**

Multi-site beskrivs utförligt i IAF MD 1: 2007 Certification of multiple sites based on sampling. Ett exempel på sådan verksamhet är franchise-verksamhet, det vill säga företag med många utlokaliserade lokalkontor med likartad verksamhet. För denna typ av företag är det både naturligt och önskvärt att samordna uppbyggnaden av miljöledningssystemet.

Vidare kan en koncerns ledningssystem omfatta både moderbolag och dotterbolag under förutsättning att bolagen har liknande verksamheter. Förutsättningarna för detta är att avtal skrivs mellan moderbolag och dotterbolag, där det framgår vilka krav moderbolaget ställer på sitt/sina dotterbolag avseende det gemensamma ledningssystemet. Det blir i detta fall moderbolaget som ansvarar för uppbyggnad och implementering av systemet.

Ett "multi-site"-förfarande vid såväl certifieringsrevision som vid årliga uppföljningar innebär att färre enheter behöver besökas under certifikatets livstid.

Varning för:

"Multi-site"-förfarande kan leda till att få platser och anställda inom en organisation besöks. Detta innebär att ett certifikat utfärdas där inte alla verksamheter besöks och inte heller kommer att besökas på många år. Risken finns därmed att engagemanget i verksamheten är alltför lågt.

Företagen (dotterbolagen) inom en koncern kan även ha olika verksamheter. Att tillämpa "multi-site"-beräkning för revisionsomfattning kan då vara direkt felaktig. Om företagen har olika verksamheter måste det enskilda företagets förutsättningar beaktas vid revision av systemet. Olika verksamheter kräver även olika kompetens, vilket måste beaktas vid sammansättningen av revisionslaget.

Dokumentnamn	Datum	Version	Utfärdat av
Miljöledning inom grupper av företag	2008-09-15	2	Teknisk Kommitté: Systemcertifiering AG3

- Företag som samverkat med systemuppbyggnad genom en gemensam konsult:**
 Det är mycket vanligt att företag anlitar en konsult för uppbyggnad och fortsatt drift av ledningssystem. Det förekommer att företag som gått samman och byggt upp sitt miljöledningssystem i grupp sedan tecknar avtal med en gemensam konsult som organiserar och håller ihop miljöledningsarbetet och uppdaterar den gemensamma miljöhandboken. Vissa aktiviteter såsom utbildningar, interna revisioner och erfarenhetsutbyte av externt genomförda revisioner genomförs gemensamt.

Vid certifiering av dessa företag kan viss dokumentgranskning göras gemensamt för hela gruppen. Vid revisionen ska dock alla företagen granskas på plats. Här kan vanligen restiden minskas eftersom dessa grupper ofta är lokala.

Varning för:

När externa konsulter anlitas, inte bara i grupper, finns risk för att företaget blir helt beroende av konsulten och dennes engagemang. Detta är risker som inte alls gäller enbart för grupper av företag. Det finns risk för att företagen blir systemets "fånge", dvs man kan inte själv utveckla sitt system, i takt med förändringar i verksamheten. En sådan ordning ska en revisor inte acceptera. Om verksamheterna är vitt skilda kan det uppstå kompetensbrister hos revisionslaget. En revisor måste förbereda revision på en rad företag inom väldigt varierande branscher.

- Företag som samverkat med systemuppbyggnad och som tillhör samma bransch:**
 Företag inom samma bransch har vanligen mycket gemensamt när det gäller den miljöpåverkan som verksamheterna kan ge upphov till. Identifieringen av betydande miljöaspekter kan då till viss del göras gemensamt. Detta arbete kan i sin tur resultera i att behov av t.ex. teknikutveckling inom olika områden blir synliggjorda och via sin branschorganisation kan företagen trycka på för att få fram nödvändig teknikutveckling.

Företag inom samma bransch omfattas till stora delar av samma lagstiftning, även om tillståndsvillkor etc. kan variera och det lokalt kan finnas särskilda bestämmelser. Hur mycket företagen kan samverka beror naturligtvis på konkurrenssituationen. Företag som ingår i en och samma branschorganisation har ofta lättare för att samverka om de verkar inom geografiskt skilda områden, dvs. deras marknader är olika.

Vid certifiering av dessa företag kan man vinna tid genom att ett och samma revisionslag kan sätta sig in i branschens specifika miljöaspekter, lagstiftning och andra krav etc. liksom på att systemet är uppbyggt på samma sätt för företagen inom branschen. Enskilda företag inom branschen kan vid certifiering även gå samman i mindre grupper, t ex geografiskt, vilket kan ge ytterligare tidsvinster.

Dokumentnamn	Datum	Version	Utfärdat av
Miljöledning inom grupper av företag	2008-09-15	2	Teknisk Kommitté: Systemcertifiering AG3

Varning för:

Att konkurrenssituationen kan lägga hinder i vägen för samordning.

- **Företag som samverkat med systemuppbyggnad inom ett geografiskt område:**
Företag som ligger inom samma industriområde eller till och med i samma fastighet kan givetvis ha gemensamma lösningar och rutiner för t.ex. fastighetskötsel och avfallshantering. Man kan också diskutera fram förbättringar med grannarna som kan ge både lägre kostnader och enklare rutiner. Genom att gå samman kan man samverka med fastighetsägaren i syfte att åstadkomma nödvändiga förändringar t.ex. förbättra avfallshanteringen etc.

Vid själva certifieringen kan den begränsade geografiska spridningen spara restid.

Varning för:

Att låsa sig fast vid målsättningen att ha samma lösningar för alla företag i gruppen. Det som kan vinnas med samordning är ofta mindre än vad som kan vinnas på företagsanpassade lösningar både vad gäller ekonomi och miljö. Om verksamheterna är vitt skilda kan det uppstå kompetensbrister hos revisionslaget. En revisor måste förbereda revision på en rad företag inom väldigt varierande branscher.

Sammanfattning

Uttrycket "gruppcertifiering" som idag används för att beskriva certifiering av en grupp företag som är skilda juridiska personer är missvisande eftersom en certifiering aldrig kan göras gruppvis utan enbart för ett företag i taget, med undantag för s.k. "multi-site" verksamhet.

För ett företag som vill införa ett miljöledningssystem finns det mycket att vinna på att samarbeta med andra företag vid uppbyggnaden av systemet, både i tid och pengar. Företagen kan hjälpa varandra att komma framåt i arbetet och gemensamt trycka på för att nå miljöförbättrande åtgärder även utanför de egna grindarna.

Tredjepartsrevisioner kan samordnas för att spara t.ex. restid men varje verksamhet måste revideras separat.

Själva certifieringen (beslutsprocessen) ska ske separat för varje företag.